

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
« _____ » _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми «Фінанси і аудит підприємства»

на тему: «**Управління фінансовою стійкістю підприємства**»

Здобувачки групи Ф.мдн-21р Гулай Катерина Євгеніївна

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Катерина ГУЛАЙ

(підпис)

Керівник доц. к.е.н.

(підпис)

Світлана ПОХИЛЬКО

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
Лариса ГРИЦЕНКО

_____ (підпис)

«25» вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр

Здобувачки групи Ф.мдн-21р інституту (центру) ЦЗДВН
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Гулай Катерини Євгеніївни

Тема роботи: «**Управління фінансовою стійкістю підприємства**»

Затверджено наказом по СумДУ № 1328- VI від 22 листопада 2023р.

Термін здачі здобувачкою завершеної роботи 29 листопада 2023р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

1. Фінансова стійкість підприємства в системі забезпечення його економічної безпеки.
2. Механізми забезпечення фінансової стійкості підприємства

Дата видачі завдання: «25» вересня 2023 р.

Керівник доц., к.е.н. доц. _____ Світлана ПОХИЛЬКО
(підпис)

Завдання прийнято до виконання

«25» вересня 2023 р.

_____ Катерина ГУЛАЙ
(підпис)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи магістра на тему:
Управління фінансовою стійкістю підприємства
Здобувачки Гулай Катерини Євгеніївни

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 49 сторінках, список використаних джерел містить 38 найменувань. Робота містить 3 таблиці, 17 рисунків.

Актуальність теми роботи

В процесі діяльності підприємства виникають специфічні фінансові відносини, ефективне управління якими суттєво впливає на його фінансову стійкість. Сучасне управління бізнесом потребує визначення та використання ефективних інструментів для забезпечення фінансової стійкості. Тому питання забезпечення фінансової стійкості підприємств є надзвичайно актуальними.

Метою даної роботи є дослідження факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, інструментів її забезпечення та методики оцінювання.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової стійкості підприємства та методичні підходи до її оцінювання.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають на рівні менеджменту підприємства з приводу забезпечення фінансової стійкості.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність фінансової стійкості підприємства та наукові підходи до проблем її забезпечення;
- проаналізувати типи фінансової стійкості та їх класифікаційна ознаки;
- розглянути фактори впливу на фінансову стійкість підприємства та методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства;

Методи дослідження – графічний, порівняльний аналіз, узагальнення, дедукція, індукція.

У першому розділі магістерської роботи досліджується фінансова стійкість підприємства в системі забезпечення його економічної безпеки. У другому розділі розглядаються механізми забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, фінансові ресурси підприємства, коефіцієнт автономії, показники фінансової стійкості.

Кваліфікаційну роботу виконано у форматі комплексної роботи спільно зі здобувачкою Бондар Олесею Сергіївною, гр. Ф.мдн-21б.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	7
1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства та аналіз наукових підходів до проблем її забезпечення	7
1.2 Стан фінансових ресурсів українських підприємств в контексті забезпечення їх фінансової стійкості	10
2 МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	13
2.1 Типи фінансової стійкості та їх класифікаційна ознаки	13
2.2 Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства	18
2.3 Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства ...	22
2.4 Сучасні цифрові технології та інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства.....	28
2.5 Практична реалізація принципів управління фінансовою стійкістю на прикладі ВКП ТОВ «Торгсервіс»	31
ВИСНОВКИ.....	34
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	36

ВСТУП

Актуальність теми. В процесі діяльності підприємства виникають специфічні фінансові відносини, ефективне управління якими суттєво впливає на його фінансову стійкість. Сучасне управління бізнесом потребує визначення та використання ефективних інструментів для забезпечення фінансової стійкості. Тому питання забезпечення фінансової стійкості підприємств є надзвичайно актуальними. Фінансова стійкість – це найважливіший показник фінансового здоров'я підприємства. Вона означає здатність підприємства генерувати позитивний грошовий потік від основної діяльності та своєчасно погашати як короткострокові, так і довгострокові зобов'язання. Крім того, фінансова стійкість визначається певною структурою пасивів та часткою власного капіталу в оборотних активах.

Управління фінансовою стійкістю - це механізм підтримки специфічного фінансового становища, у якому забезпечується збалансованість фінансових потоків та джерел їх формування. Ця система включає використання різних інструментів, таких як бухгалтерський облік, аналіз фінансово-господарської діяльності, внутрішній контроль і планування.

Планування фінансової стійкості є невід'ємною частиною успішного управління підприємством. Керівництво підприємства має знати майбутні параметри фінансового стану після здійснення великих інвестиційних проєктів, виплати дивідендів та завершення звітного періоду відповідно до встановлених бюджетних показників. При створенні системи управління фінансовою стійкістю необхідно вирішити організаційні питання, включаючи прийняття відповідних документів, що регулюють рух фінансових ресурсів, призначення відповідальних осіб за різні управлінські процеси, розробку форм управлінської звітності та ін. Особливу увагу слід приділити організаційній структурі фінансової служби та взаємодії співробітників служб забезпечення фінансової стійкості. Під час бухгалтерського обліку фінансових потоків важливо забезпечити своєчасне формування об'єктивної фінансової інформації, яка є основою для аналізу та планування фінансової стійкості підприємства.

Завдання управління фінансовою стійкістю підприємства підіймаються у багатьох працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Серед них можна відзначити роботи Алескерової Ю.В., Васалатого І.В., Ганіна В.І., Алерперова Р.М., Гончар Л., Беляк А., Докієнко Л. та інших.

Метою даної роботи є дослідження факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, інструментів її забезпечення та методики оцінювання.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової стійкості підприємства та методичні підходи до її оцінювання.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають на рівні менеджменту підприємства з приводу забезпечення фінансової стійкості.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність фінансової стійкості підприємства та наукові підходи до проблем її забезпечення;
- проаналізувати типи фінансової стійкості та їх класифікаційна ознаки;
- розглянути фактори впливу на фінансову стійкість підприємства та методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства;

Методи дослідження – графічний, порівняльний аналіз, узагальнення, дедукція, індукція.

У першому розділі магістерської роботи досліджується фінансова стійкість підприємства в системі забезпечення його економічної безпеки. У другому розділі розглядаються механізми забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Інформаційною основою є дані, отримані з сайтів світової мережі, дані фондових бірж, періодичні та монографічні праці вітчизняних та закордонних науковців, інші інформаційні джерела.

Кваліфікаційну роботу виконано у форматі комплексної роботи спільно зі здобувачкою Бондар Олесею Сергіївною, гр. Ф.мдн-21б.

1 ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства та аналіз наукових підходів до проблем її забезпечення

Ідея фінансової стійкості підприємства отримує активну увагу в сучасній науці і, як правило, базується на уніфікованому підході до розробки стратегічних фінансових стратегій підприємства. Цей підхід передбачає розробку та реалізацію ключових напрямів фінансової політики підприємства з метою забезпечення його фінансової стабільності на довгостроковій основі. Крім того, фінансову стійкість підприємства можна розглядати як динамічну систему, яка змінюється в часі в залежності від різних комбінацій фінансових параметрів, схильних до зовнішніх і внутрішніх впливів.

Фінансова стійкість підприємства, будучи ключовим об'єктом в економічному аналізі, відіграє основну роль у процесі прийняття та реалізації управлінських рішень. Дотримання чи порушення планів щодо фінансів та виробництва безпосередньо впливає на стійкість будь-якого підприємства. Недотримання планів призводить до збільшення собівартості продукції, що у свою чергу спричиняє зниження виручки, що негативно позначається на фінансовій стійкості підприємства.

Переваги стійкого фінансового стану підприємства включають більшу привабливість для інвесторів у порівнянні з конкурентами. Таке підприємство може отримувати позикові кошти на вигідніших умовах, має переваги при взаємодії з постачальниками і при наборі кваліфікованих кадрів. Крім того, воно може розраховувати на підтримку з боку держави та суспільства, що сприяє його успішному розвитку. Навпаки, підприємствам з недостатньою фінансовою стійкістю важко підтримувати поточну та інвестиційну діяльність, що може призвести до зниження фінансових показників або навіть банкрутства.

Питанню управління фінансовою стійкістю підприємства приділяється

увага в працях багатьох вітчизняних та іноземних науковців-фінансистів та практиків. Узагальнення наукового внеску деяких з них наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Узагальнення наукового внеску авторів до питань управління фінансовою стійкістю підприємства

Автори	Авторський внесок
Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. [20]	Систематизовано даних щодо трактування фінансової стійкості в умовах війни. Зокрема, в умовах воєнного часу для багатьох підприємств занижені або завищені показники фінансової стійкості розглядаються в межах нормативних за умови забезпечення безпеки бізнесу, збереження робочих місць та організації виплат за обов'язковими зобов'язаннями.
Ізюмська В., Нікульшина А. [18]	Запропоновані напрями удосконалення складових управління фінансовою стійкістю підприємства та основні етапи фінансової стабілізації підприємства.
Алескерова Ю.В., Васалатій І.В. [6]	Розглянуто основні складові фінансової стійкості, визначено чинники, які впливають на стійкість підприємства. Виділено основні види фінансової стійкості та критерії оцінки. На основі останніх визначено показники оцінки фінансової стійкості на підприємстві.
Докієнко Л. [14]	Розглянуто класифікацію типів фінансової стійкості підприємства з їхньою повною характеристикою. Описано методичку діагностики та методичний інструментарій оцінки основних типів фінансової стійкості на основі використання коефіцієнтної моделі, моделі модифікованого балансу та системної моделі. Основний акцент зроблено на обґрунтуванні необхідності комплексної діагностики фінансової стійкості підприємства на основі використання системної моделі, що дасть змогу управляти фінансовою стійкістю у контексті факторів, що визначають її в поточному чи перспективному періодах.
Борзенко В.І., П'ятак Т.В. [7]	Пропонується використати ієрархічну модель, за якою кожному рівню фінансової стійкості підприємства відповідає певний фінансовий стан. В ієрархічній моделі фінансовий стан підприємства може бути абсолютно стійким, нормальним, нестійким та кризовим. Під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів фінансовий стан підприємства з часом може змінюватися, в залежності від інтенсивності переходів з рівня на рівень ієрархічній моделі. Показано зв'язок між ієрархічними рівнями фінансової стійкості підприємства та можливими її змінами під впливом різних факторів. Для кожного рівня ієрархії фінансової стійкості визначаються величини інтегрального показника та показники фінансової стійкості підприємства.
Гончар Л., Беляк А. [10]	Сформульовано удосконалену комплексну систему управління фінансовою стійкістю, що включає базисні (основні) функції управління фінансовою стійкістю, впровадження та реалізація яких, передбачає застосування відповідних фінансових методів, форм і належного фінансового інструментарію. Здійснено класифікацію показників оцінки фінансової стійкості підприємства за визначеними ключовими ознаками. Визначено основні функції забезпечення фінансової стійкості. Досліджено основні принципи, за якими повинен функціонувати механізм управління фінансовою стійкістю підприємств сфери гостинності.

Огляд та опрацювання сучасних наукових досліджень та публікацій, присвячених проблемам управління фінансовою стійкістю підприємств продемонстрував наявність публікацій за даною тематикою таких науковців-фінансистів як: Ганін В.І., Алерперов Р.М. [9], Гончар Л., Беляк А. [10], Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. [20], та інших.

З метою аналізу наукового інтересу до питань управління фінансовою стійкістю підприємств було проведено дослідження пошукової активності в мережі Інтернет за допомогою програмного продукту Google Trends. В якості пошукових термінів використовувалися такі поняття як «фінансова стійкість», «фінансова безпека бізнесу», «фінансова надійність» (рис. 1.1).

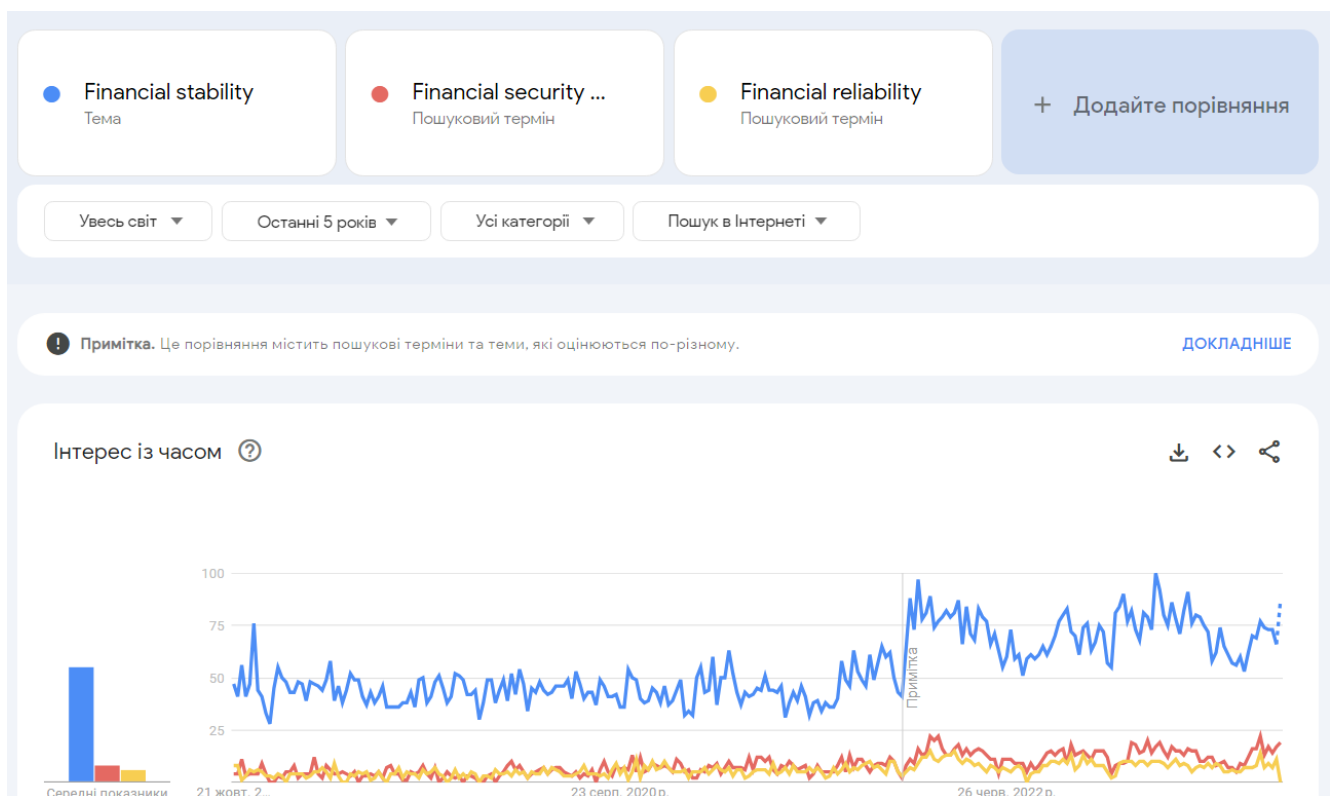

Рисунок 1.1 - Дослідження наукового інтересу до питань управління фінансовою стійкістю підприємства [авторська розробка]

Рисунок 1.1 демонструє, що питанням фінансової стійкості підприємства приділяється значний інтерес в науковому та суспільному середовищі, зростання якого спостерігається починаючи з 2022 року.

1.2 Стан фінансових ресурсів українських підприємств в контексті забезпечення їх фінансової стійкості

Удосконалення та ефективне управління власним та позиковим капіталом підприємства сприяють досягненню необхідного його фінансового потенціалу та фінансової стійкості. Це забезпечує доступ до зовнішніх джерел фінансування та створює умови для нормального функціонування підприємства. Правильне розподілення фінансових ресурсів за формами та напрямками інвестицій, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості дозволяють пом'якшити можливі фінансові ризики. В цьому контексті доцільним є аналіз статистичних даних щодо стану власного та позикового капіталу українських підприємств. Аналіз динаміки зміни власного капіталу, який фактично визначає фінансову стійкість підприємств для підприємств різного розміру наведено на рис. 1.2.

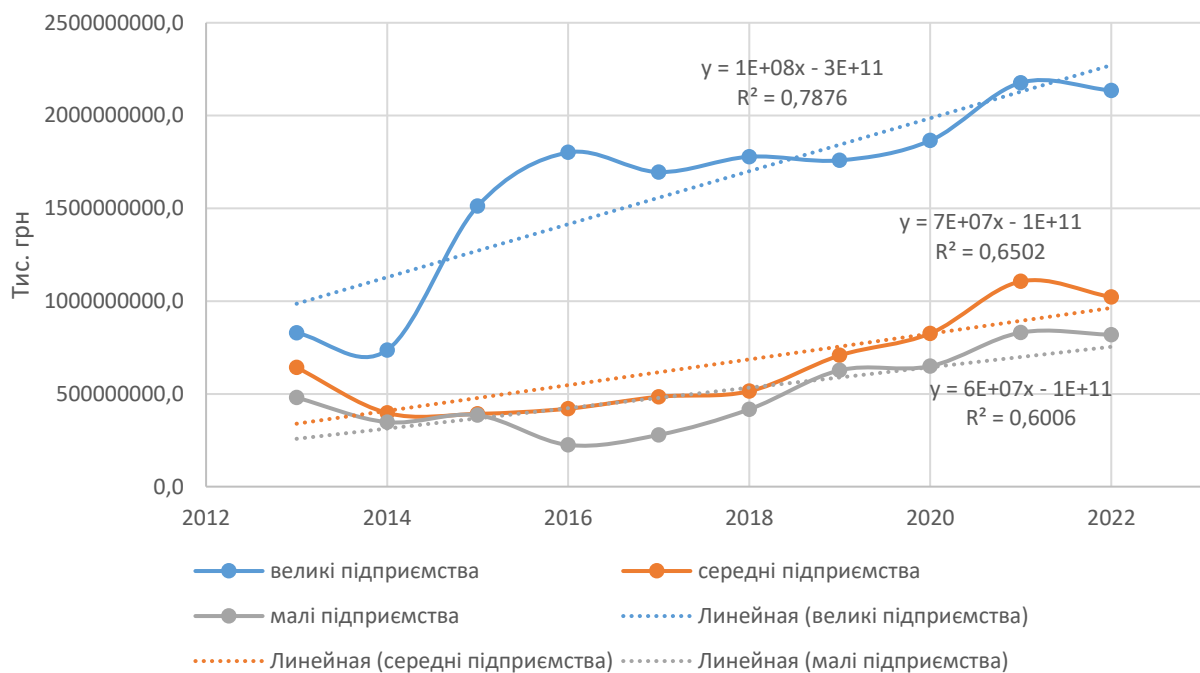

Рисунок 1.2 – Динаміка власного капіталу підприємств різних розмірів [22]

З рисунку видно, що власний капітал для всіх підприємств має тенденцію до зростання. особливо таке зростання характерно для великих підприємств, що говорить про збільшення рівня їх фінансової стійкості.

Аналогічно можна проаналізувати стан позикового капіталу підприємств. Наявність позикового капіталу збільшує рівень фінансової залежності і знижує рівень фінансової стійкості підприємств. На рис. 1.3 та 1.4 наведено динаміка зміни довго та короткострокових зобов'язань українських підприємств.

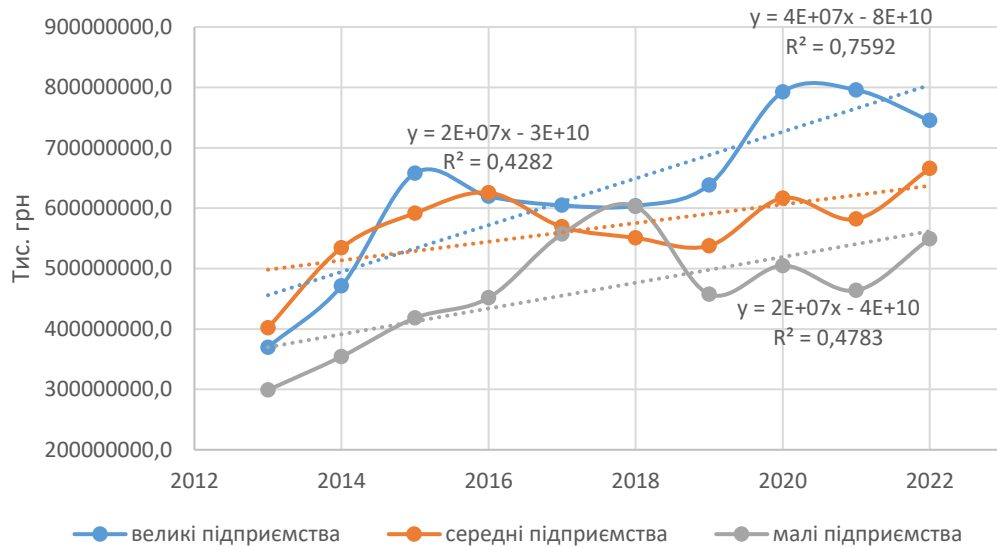

Рисунок 1.3 – Динаміка зміни довгострокових зобов'язань [22]

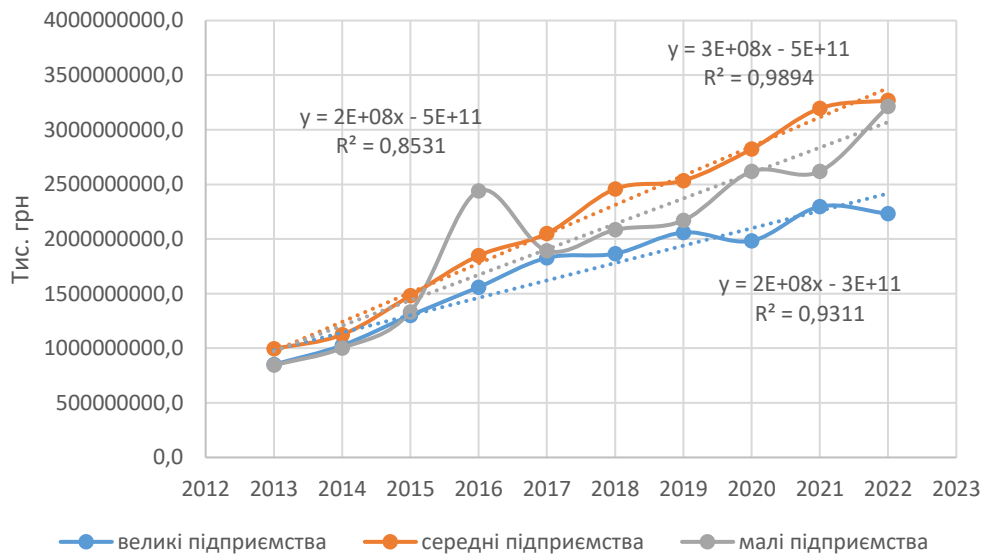

Рисунок 1.4 – Динаміка зміни поточних зобов'язань [22]

Динаміка змін зобов'язань показує їх зростання, причому більшими темпами зростають поточні зобов'язання, що говорить про зростання поточної залежності від короткострокових коштів.

Співвідношення між власним та позиковим капіталом підприємства є ключовим показником його фінансової стійкості та стабільності. Це відношення вказує на те, якою мірою підприємство залежить від власних ресурсів порівняно із залученими позиками. Правильно збалансоване співвідношення власного та позикового капіталу може забезпечити підприємству необхідні фінансові ресурси, минувши великий фінансовий ризик. Таке співвідношення для українських підприємств наведено на рис. 1.5.

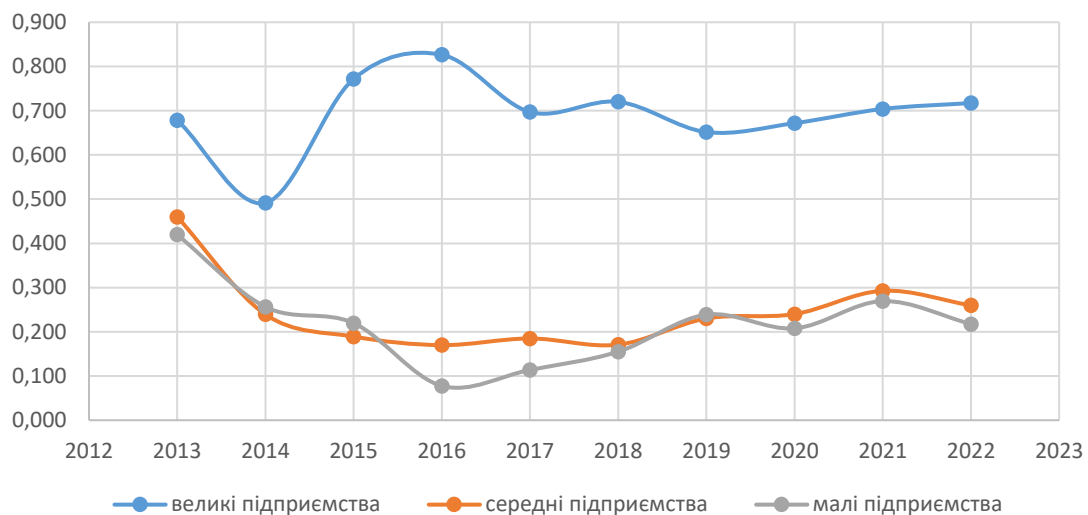

Рисунок 1.5 – Співвідношення власного та позикового капіталу підприємств [авторська розробка]

Підприємство повинно оцінити свою фінансову здатність погасити позики, враховуючи можливі зміни в ринкових умовах, і відібрати тільки ті кредитні пропозиції, які може собі дозволити. Залучення різних джерел капіталу (акціонерний капітал, банківські позики, корпоративні облігації тощо) може зменшити фінансовий ризик, оскільки збільшує стійкість у випадку проблем з одним джерелом.

Правильне використання капіталу, ефективний контроль над витратами та інвестиції у прибутковість можуть поліпшити фінансовий стан підприємства. Загалом, оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства, допомагаючи йому вирішувати фінансові виклики та розвивати бізнес у стабільний та успішний спосіб.

2 МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Типи фінансової стійкості та їх класифікаційна ознаки

Фінансова стійкість відбиває перевищення доходів над витратами підприємства та є ключовим показником її фінансового здоров'я. Цей показник відбиває здатність підприємства як ефективно використовувати свої фінансові ресурси для безперебійного виробництва товарів та послуг, а й забезпечити розширення та оновлення діяльності. Наукові дослідження класифікують типи фінансової стійкості підприємства за декількома ознаками (рис. 2.1).

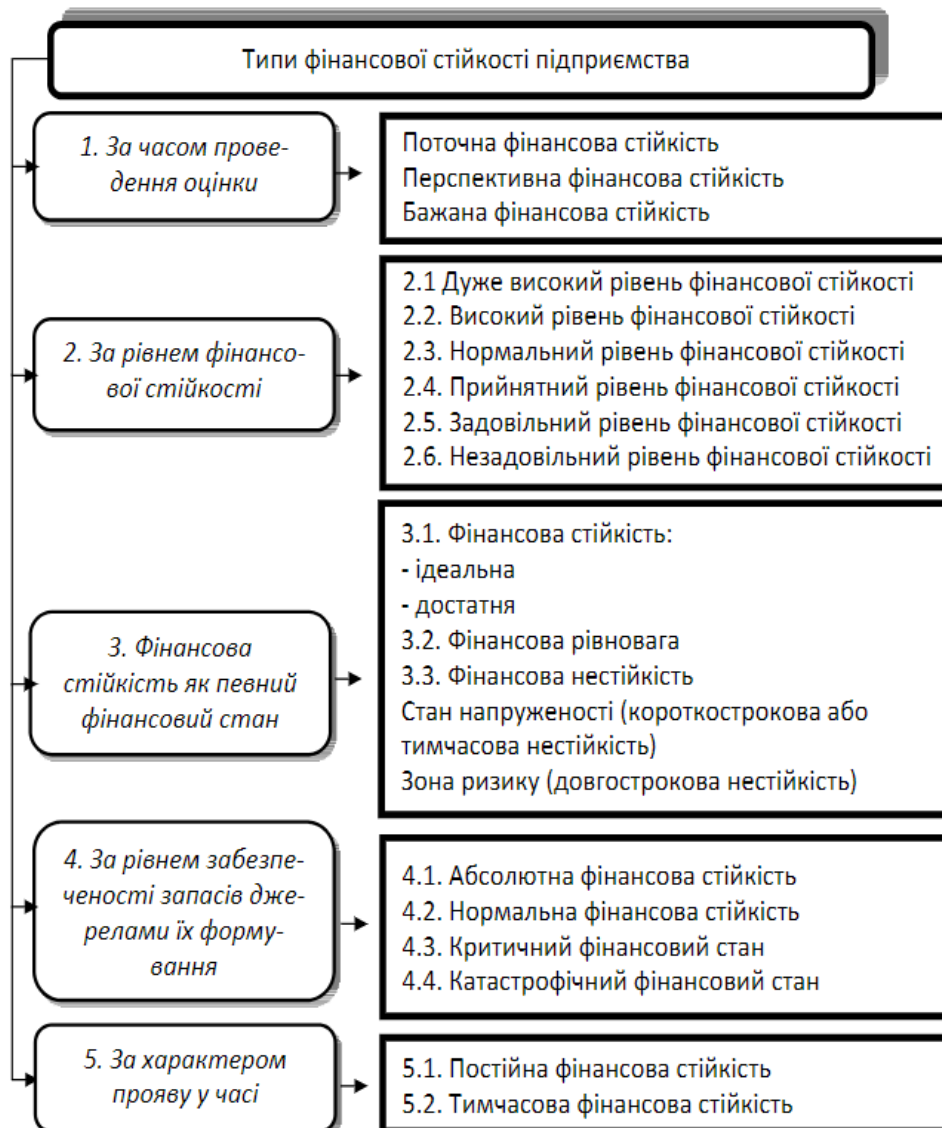

Рисунок 2.1 – Класифікація типів фінансової стійкості підприємства [14]

Поточна фінансова стійкість підприємства відображає його здатність покривати поточні зобов'язання (наприклад, платіж за сировину чи зарплату) за допомогою поточних активів (готівка, запаси, дебіторська заборгованість) без нестачі грошей. Це важливо для забезпечення плавності виробничих процесів та підтримки операцій у короткостроковій перспективі. Головними показниками поточної фінансової стійкості є коефіцієнти ліквідності та оборотності активів.

Перспективна фінансова стійкість спрямована на забезпечення довгострокової витривалості та зростання підприємства. Це означає, що підприємство має здатність не тільки виживати в теперішній момент, але й успішно розвиватися у майбутньому. Для досягнення цієї мети підприємство повинно ретельно планувати свої фінансові ресурси, інвестувати у довгострокові проекти та забезпечувати сталість прибутковості. Ключові аспекти перспективної фінансової стійкості включають у себе розробку стратегій для залучення додаткового капіталу, оптимізацію структури заборгованості, а також інноваційні та інвестиційні проекти.

Загалом, поточна фінансова стійкість важлива для забезпечення щоденної діяльності підприємства, тоді як перспективна фінансова стійкість визначає можливості підприємства для росту, розвитку та конкурентоспроможності у майбутньому. Обидві аспекти є важливими для сталого фінансового стану підприємства.

За іншою ознакою рівень фінансової стійкості класифікується на дуже високий, високий, нормальний, прийнятний, задовільний та незадовільний.

Дуже високий рівень фінансової стійкості характеризується тим, що підприємство має значний запас фінансових ресурсів, які виявляються в великих ліквідних коштах, низькій заборгованості та високому рівні власного капіталу. Підприємство може легко витримувати негативні впливи економічних коливань, має здатність вкладати в інноваційні проекти та розширення діяльності без значних ризиків.

Високий рівень фінансової стійкості характеризується тим, що підприємство має стабільні фінансові показники, здатне покривати свої зобов'язання і забезпечити необхідні інвестиції для розвитку без надмірної залежності від зовнішніх джерел фінансування. Підприємство може витримувати невеликі труднощі та відновлювати стійкість після них, здатне пристосовуватися до змін у ринкових умовах.

Нормальний рівень фінансової стійкості характеризується тим, що підприємство має задовільні фінансові показники, які дозволяють виконувати свої зобов'язання, але може потребувати додаткового фінансування для вирішення конкретних завдань чи ризиків. Підприємство може діяти стабільно в нормальних умовах, але може виявити вразливість у складних або непередбачуваних ситуаціях.

Прийнятний рівень фінансової стійкості демонструє те, що підприємство може забезпечити свою діяльність, але виявляє деяку залежність від кредитів та зовнішнього фінансування. Фінансові показники можуть потребувати постійного контролю та управління для уникнення кризових ситуацій. Підприємство може діяти, але має потенційні ризики, які потребують уваги та обережності.

Задовільний рівень фінансової стійкості характерний для підприємства, яке може виконувати свої основні фінансові зобов'язання, але виявляє серйозні виклики у здатності залучати фінансування для розширення чи інновацій. Підприємство може зіткнутися з труднощами в розвитку та може бути вразливим перед економічними коливаннями.

При незадовільному рівні фінансової стійкості підприємство має серйозні проблеми у виконанні фінансових зобов'язань, може стикатися з неплатоспроможністю та великою залежністю від кредитів. Підприємство знаходиться в кризовому стані, і його фінансова стійкість під загрозою. Необхідні термінові заходи для врятування підприємства від банкрутства.

Як складова фінансового стану підприємства фінансова стійкість відображає його здатність витримувати економічні труднощі та стримувати можливі ризики. Ця характеристика визначається рівнем фінансових ресурсів, які підприємство може використовувати для покриття своїх зобов'язань і фінансування розвитку. Серед ключових аспектів фінансової стійкості як складової фінансового стану підприємства можна виділити:

Ліквідність: Фінансово стійке підприємство має достатні ліквідні активи (готівка, цінні папери, дебіторська заборгованість), які може використовувати для вирішення невеликих тимчасових фінансових проблем та непередбачуваних витрат.

Співвідношення власних та позикових коштів: Підприємство з високим рівнем

власного капіталу в порівнянні з позиковими зобов'язаннями має більш стійку фінансову позицію, оскільки воно менше залежить від зовнішнього фінансування.

Платоспроможність: Підприємство повинно бути здатним вчасно виплачувати свої зобов'язання перед кредиторами та постачальниками, щоб уникнути негативних наслідків, таких як втрата довіри або втрата кредитної здатності.

Рентабельність: Фінансово стійке підприємство має здатність генерувати прибуток на довгостроковій основі. Це забезпечує можливість покриття витрат, виплати дивідендів акціонерам та реінвестування в розвиток бізнесу.

Ризиковані активи: Підприємство повинно ефективно управляти своїми активами, знижуючи можливість втрат та ризиків. Це може включати в себе диверсифікацію інвестицій, страхування та інші методи управління ризиками.

Здатність до адаптації: Фінансово стійке підприємство може адаптуватися до змін в економічному середовищі, швидко реагуючи на зміни в ринкових умовах та кон'юнктурі.

Стратегічне управління фінансами: Підприємство повинно розробляти стратегії управління фінансами, включаючи бюджетування, планування інвестицій та оцінку ризиків, щоб забезпечити стійкість у довгостроковій перспективі.

Фінансова стійкість підприємства є критично важливою для його успішності та довгострокової життєздатності. Це забезпечує підприємству здатність витримувати економічні труднощі та забезпечує основу для його подальшого розвитку та процвітання.

Одним з найбільш розповсюджених підходів є розділення фінансової стійкості на 4 типи.

Абсолютна фінансова стійкість: Цей тип передбачає, що це фінансові потреби підприємства може бути задоволені власними оборотними засобами. Це свідчить про те, що підприємство добре управляється, не має заборгованостей та дотримується фінансової дисципліни.

Нормальна фінансова стійкість: При такому типі підприємство використовує власні оборотні кошти і довгострокові позикові кошти задоволення своїх потреб. У цьому випадку підприємство стикається з порушенням своєї

платоспроможності, затримками в оплаті, а також недотриманням плану прибутку. Однак є можливість відновлення рівноваги через поповнення власних коштів, зменшення дебіторської заборгованості та збільшення оборотності запасів.

Кризовий фінансовий стан: У цьому випадку підприємство практично перебуває на межі банкрутства, відсутні як кошти, так і короткострокові активи для покриття заборгованостей за кредитами та позиками.

Найбільш сприятливим вважається другий тип фінансової стійкості підприємства. Для оцінки фінансової стійкості використовуються як абсолютні, і відносні показники. Абсолютні показники включають розміри фінансових резервів та джерел їх покриття. Основні аналітичні показники включають коефіцієнти автономії, фінансового левериджу, забезпеченості власними оборотними коштами, покриття інвестицій, маневреності власного капіталу, мобільності майна, мобільності оборотних коштів, забезпеченості запасів та короткострокової заборгованості.

У короткостроковій перспективі ключовими показниками фінансової стійкості підприємства є коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами та власним капіталом. Зменшення цих коефіцієнтів свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства, зменшення власних коштів та збільшення заборгованості перед кредиторами, що є негативним трендом.

В умовах переходу до ринкової економіки визначення меж фінансової стійкості стає одним з найважливіших завдань, оскільки низький рівень стійкості може призвести до банкрутства та відсутності коштів для розвитку, а надмірна стійкість може ускладнити розвиток, обтяжуючи підприємство зайвими запасами та резервами. Тому оцінка рівня фінансової стійкості підприємств здійснюється з використанням різноманітних показників, що дозволяють розробити стратегії для протидії негативним факторам та запобігти можливим негативним наслідкам. Це включає вивчення аспектів фінансової діяльності, таких як поліпшення якості активів, збільшення власного капіталу, забезпечення рівня рентабельності з урахуванням фінансових ризиків і підтримання потрібного рівня ліквідності, при цьому гарантуючи стабільні доходи і можливість залучення позикових коштів.

2.2 Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Оцінюючи фінансову стійкість підприємства дуже важливо вивчати фактори, що впливають її формування. Багато дослідників розглядають фінансову стійкість як динамічний стан підприємства, що залежить від різних аспектів системи, як-от інфраструктура, інститути та ринки. Це означає, що економічна система може бути стабільною в один період часу та менш стабільною в інший, залежно від різних факторів, таких як технології, політика, соціальний розвиток.

Фінансова стійкість підприємства прямо пов'язана з його фінансово-економічною діяльністю. Діяльність будь-якого підприємства є складною системою процесів, що залежать від впливу різних факторів. Всі ці фактори тісно взаємопов'язані, і відсутність або недооцінка одного з них може негативно вплинути на результативність фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому керівники підприємств, які приймають стратегічні рішення, повинні враховувати всі можливі фактори, проводити глибокий аналіз їхнього впливу як окремо, так і в поєднанні один з одним.

Ці фактори можуть бути зовнішніми чи внутрішніми (рис. 2.2).

- зовнішні - сучасна економічна політика держави, рівень інноваційного розвитку економіки, стійкість ринків і платоспроможний попит споживачів, рівень розвитку інфраструктури;

- внутрішні - склад і структура виробничих і невиробничих фондів підприємства, ефективність використання організацією трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, галузева приналежність підприємства, склад і структура виробленої продукції, а також структура управління підприємством.

Разом вони суттєво впливають на витрати та прибуток підприємства. При проведенні аналізу фінансової стійкості підприємства важливо диференціювати зовнішні та внутрішні чинники та вивчати їх вплив на різні фінансові показники. Крім того, вплив різних факторів може бути як позитивним, так і негативним по відношенню до фінансових результатів. Самі чинники не несуть у собі однозначно позитивного чи негативного на фінансово-господарську діяльність. Їх

вплив залежить від виконання організацією своїх завдань та досягнення фінансових цілей. Тому в аналізі слід враховувати як позитивні, так і негативні фактори, які зрештою впливатимуть на прибутковість або збитковість підприємства.

Рисунок 2.2 – Фактори, що впливають на фінансову стійкість [14]

Фінансова стійкість підприємства є результатом впливу численних зовнішніх чинників, які можуть змінюватися від економічних та політичних умов до конкуренції на ринку та глобальних тенденцій. Економічний стан країни та світу, включаючи рівень інфляції, ставку безробіття та зростання ВВП, може суттєво впливати на підприємство. Економічний спад може зменшити попит на товари та послуги підприємства, що веде до зниження прибутковості.

Нестабільність у політиці, включаючи вибори, законодавчі зміни та геополітичні конфлікти, може викликати невизначеність на ринку та впливати на інвестиційну активність. Політичні турбуленції можуть вести до зменшення довіри інвесторів та споживачів.

Рівень конкуренції на ринку може впливати на ціни продукції та обсяги продажів. Надмірна конкуренція може призвести до зниження цін та прибутків, що впливає на фінансовий стан підприємства.

Зміни в законодавстві, такі як податкові реформи або нові регуляторні вимоги, можуть впливати на фінансову стратегію підприємства. При неочікуваних змінах у законодавстві можуть з'явитися додаткові витрати або обмеження щодо операцій.

Глобальні тенденції, такі як зміни в споживчих уподобаннях або технологічні інновації, можуть впливати на попит на продукцію та послуги підприємства. Підприємства повинні бути готові до адаптації до нових ринків та технологій.

Зміни в обмінних курсах можуть впливати на вартість імпортованих сировинних матеріалів та вартість експортованої продукції. Великі коливання в курсах можуть призвести до нестабільності в фінансах підприємства.

Зміни в уподобаннях споживачів та їхній попит на певні товари та послуги можуть впливати на продажі підприємства. Підприємства повинні бути готові адаптувати свою продукцію до змін споживчих потреб.

Зовнішні фактори можуть бути непередбачуваними та непередбачуваними, але підприємства, які активно вивчають ринок та реагують на зміни, можуть знаходити можливості в будь-якій ситуації. Гнучкість та здатність до адаптації є ключовими якостями для забезпечення фінансової стійкості та довгострокової успішності підприємства.

Зосередимося також не деяких внутрішніх чинниках, які можуть впливати на фінансову стійкість підприємства та розглянемо, як їх правильне управління може забезпечити стабільність та довгостроковий успіх бізнесу. Ефективне фінансове планування є важливим компонентом фінансової стійкості. Підприємство повинно ретельно розробляти бюджети, прогнозувати прибутки та витрати, і аналізувати фінансові результати. Це допомагає уникнути непередбачених витрат та забезпечує засоби для інвестування в розвиток.

Ефективне управління ресурсами, включаючи людські, матеріальні та фінансові ресурси, дозволяє підприємству оптимізувати витрати та збільшити продуктивність. Ефективне використання ресурсів зменшує витрати та збільшує прибутковість, що сприяє фінансовій стабільності.

Диверсифікація бізнесу та розширення асортименту продукції чи послуг

можуть зменшити ризик фінансових втрат в разі низького попиту на конкретний товар чи послугу. Введення на ринок нових продуктів може стати додатковим джерелом прибутку.

Надмірні запаси можуть призвести до заморожування капіталу, тоді як недостатні запаси можуть викликати втрати у випадку непередбачених обставин. Ефективне управління рівнем запасів забезпечує оптимальне використання грошових коштів та підтримує ліквідність.

Правильне кредитування може бути важливим ресурсом для фінансової стабільності. Залежність від кредитів повинна бути у межах, які підприємство може витримати без надмірного фінансового тиску.

Впровадження нових технологій та інновацій може підвищити продуктивність та знизити витрати виробництва. Це дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним на ринку та збільшує його можливість генерувати прибуток.

Задоволені та мотивовані співробітники є невід'ємною частиною успіху будь-якого підприємства. Інвестування в розвиток кадрів, їх навчання та розвиток внутрішньої експертизи сприяє підвищенню продуктивності та підтримує фінансову стійкість.

Враховуючи ці внутрішні фактори та дбайливо керуючи ними, підприємство може забезпечити собі міцні фінансові основи, які служитимуть фундаментом для стійкості, розвитку та успіху в сучасному бізнес-середовищі.

Таким чином, при докладному аналізі фінансової стійкості підприємства важливо враховувати комплекс факторів, що впливають, оскільки аналіз окремих факторів без урахування інших може призвести до негативних результатів в управлінні підприємством. Комплексний факторний аналіз має бути основою для довгострокового прогнозування розвитку фінансової стійкості підприємства.

Вивчення існуючих методів оцінки та прогнозування фінансової стійкості економічних суб'єктів дозволяє зробити висновок, що галузева специфіка є ключовим фактором для точної оцінки їхньої фінансової стійкості у сучасних умовах.

2.3 Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства має високе значення при прийнятті рішень про інвестиції або надання кредиту, оскільки вона відображає реальні фінансові можливості підприємства та його здатність вижити у найскладніших ситуаціях. Економічна оцінка фінансової стійкості відбувається через два етапи. Перший етап включає розрахунки фінансових коефіцієнтів та їх порівняння з встановленими нормами. Другий етап доповнює перший, надаючи додаткову інформацію щодо фінансової стійкості. На цьому етапі аналізується успішність функціонування підприємства та визначається його фінансова стійкість щодо інших підприємств. Фінансова стійкість є стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства з урахуванням збільшення прибутків і капіталу, за збереження спроможність оплати і кредитоспроможності не більше дозволеного рівня ризику.

Фінансове становище може бути стабільним, нестабільним чи кризовим. Здатність підприємства ефективно функціонувати, зберігати баланс між своїми активами та пасивами у змінному внутрішньому та зовнішньому середовищі, підтримувати спроможність до оплати та привабливість для інвестицій у межах допустимого ризику, свідчить про його стабільне фінансове становище, і навпаки. Платоспроможність - це зовнішня ознака фінансового стану підприємства, тоді як фінансова стійкість - це його внутрішній аспект, що відображає збалансованість грошових потоків, доходів та витрат, коштів та джерел їх формування. Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинне мати гнучку капіталовкладення та вміти керувати ними таким чином, щоб забезпечити постійне збільшення доходів порівняно з видатками, забезпечуючи цим здатність до оплати та створюючи умови для нормального функціонування.

Оцінка фінансової стійкості включає використання різних методів економічного аналізу, які широко описані в літературних джерелах. Один з таких методів заснований на аналізі балансової звітності і включає визначення типу

фінансової стійкості. Для цього обчислюються запаси та витрати, а також аналізуються джерела їх формування, включаючи власні кошти та нормальні джерела. Залежно від співвідношення цих факторів фінансова стійкість може бути класифікована як абсолютна, нормальна, нестійка або критична.

Для визначення рівня фінансової стійкості підприємства також використовуються відносні показники, що оцінюють динаміку фінансової структури та стійкості підприємства. Ці показники включають структуру джерел коштів і якість витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел. Вони дозволяють визначити, чи підприємство може підтримувати свою поточну структуру фінансування (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Показники фінансової стійкості відносно активу і пасиву балансу [9]

Абсолютні	Відносні	Співвідношення
Чисті активи	Відносно власного капіталу	Абсолютна фінансова стійкість $Z < \text{ВОК}$
Розмір власного капіталу	Відносно пасиву балансу	Нормальна фінансова стійкість $\text{ВОК} < Z < \text{ВОК} + \text{КК} + \text{КЗ}$
Власний оборотний капітал	Відносно активу балансу	Нестійкий фінансовий стан $Z = \text{ВОК} + \text{КК} + \text{КЗ} + \text{Д}$
		Кризовий фінансовий стан $Z = \text{ВОК} + \text{КК} + \text{КЗ} + \text{Д}$

де: МОЗ – запаси, ВОК – власний оборотний капітал, КК – короткострокові кредити і позики, КЗ – кредиторська заборгованість, Д – додаткові джерела, які послаблюють фінансову напруженість (тимчасово вільні власні кошти, залучені кошти, кредити банку на тимчасове поповнення оборотних коштів та інші позикові кошти).

Основні методи оцінки та класифікації фінансової стійкості підприємства включають кілька підходів:

1) Розрахунок абсолютних показників, що відображають ступінь забезпеченості запасів та джерел їх формування. Для цього використовується трифакторна модель, яка аналізує обсяг, склад, структуру та динаміку капіталу підприємства, включаючи позиковий та власний капітал. Проводиться зіставлення темпів зростання власного та загального капіталу, довгострокових зобов'язань та всього позикового капіталу. Також розраховуються показники, такі як власний оборотний капітал (фінансування оборотних активів власними коштами) та інші.

2) Аналіз відносних показників фінансової стійкості, таких як коефіцієнти автономії, фінансового левериджу, маневреності, фінансової стійкості, мобільності активів, забезпеченості запасів власними оборотними коштами та ін. Ці коефіцієнти аналізуються в динаміці, порівнюються з рекомендованими значеннями та даними інших підприємств (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Показники фінансової стійкості підприємства [30]

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт автономії	відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу	Показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність нормативне значення > 0,5
	$\Phi 1 \text{ p.1495} / \Phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	відношення власного капіталу до позикових і залучених джерел	Показує, скільки одиниць власних коштів припадає на кожен одиницю позикових і залучених нормативне значення >1
	$\Phi 1 \text{ p. 1495} / (\text{p.1595} + \text{p.1695} + \text{p.1700})$	
Коефіцієнт фінансової стійкості	відношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до підсумку балансу	Показує, яку частку активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі і свідчить про його здатність залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.
	$\Phi 1 (\text{p.1495} + \text{p.1595}) / \Phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування	Показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами, а яка капіталізована.
	$\Phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \Phi 1 \text{ p.1495}$	
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	відношення власного оборотного капіталу підприємства до оборотних активів	Показує рівень фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів.
	$\Phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \Phi 1 \text{ p.1195}$	

Коефіцієнт автономії – це ключовий показник, який використовується для визначення фінансової стійкості підприємства. Цей показник відображає ступінь залежності підприємства від зовнішніх фінансових джерел, зокрема, кредитів і позик, і вказує на його здатність виживати в умовах фінансових труднощів без додаткових зовнішніх інвестицій. Коефіцієнт автономії вимірюється у відсотках і показує, яка частина загального капіталу підприємства є власним капіталом. Чим вищий цей показник, тим більше фінансової стійкості має підприємство. Високий коефіцієнт автономії означає, що підприємство може витримати фінансові труднощі без необхідності шукати додаткові джерела фінансування. Аналіз коефіцієнта автономії допомагає інвесторам, кредиторам та керівництву підприємства оцінити його фінансовий ризик. Підприємства з високим коефіцієнтом автономії мають більшу стійкість до економічних спадів та фінансових криз. Цей

показник є важливим для прийняття рішень щодо інвестицій, кредитування та розвитку підприємства.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів є важливим показником, який використовується для оцінки фінансової стійкості підприємства. Цей показник вказує на те, яка частина фінансування підприємства складається з його власних коштів та яка частина - з залучених (кредитів, позик, облігацій і т.д.). Він дозволяє зрозуміти, яка кількість грошей має підприємство "власними силами" і яка частина фінансується за допомогою боргів. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів вимірюється у відсотках. Чим вищий цей показник, тим більше фінансової стійкості має підприємство. Високий коефіцієнт свідчить про те, що підприємство використовує менше зовнішніх джерел фінансування і має більшу самодостатність у фінансових питаннях. Це може бути важливо в періоди економічних нестабільностей, коли доступ до кредитів може бути обмежений або дорогим. З іншого боку, низький коефіцієнт співвідношення може свідчити про те, що підприємство великою мірою залежить від боргового фінансування, що може призвести до великої вразливості в умовах фінансових труднощів. Тому аналіз цього показника є важливою частиною фінансового управління підприємства та допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо структури фінансування та здатності підприємства витримувати фінансові ризики.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу - це важливий фінансовий показник, який вказує на здатність підприємства ефективно використовувати свій власний капітал для забезпечення фінансової стійкості та вирішення різних завдань. Цей показник вимірює, яка частина власного капіталу може бути використана для інвестування, розширення бізнесу, виплати дивідендів або різних стратегічних рішень. Високий коефіцієнт маневреності вказує на те, що підприємство має достатньо резервів для різних інвестиційних можливостей та стратегічних рішень. Це дозволяє підприємству бути гнучким у веденні бізнесу та реагувати на зміни у ринкових умовах. З іншого боку, низький коефіцієнт маневреності може свідчити про те, що підприємство витрачає більшу частину свого прибутку на виплату дивідендів або інших фінансових зобов'язань, що може

обмежити його можливості для майбутнього розвитку або інвестування в нові проекти. Таким чином, аналіз коефіцієнта маневреності власного капіталу допомагає підприємствам приймати розсудливі рішення щодо використання свого фінансового резерву.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами є важливим показником, який характеризує фінансову стійкість підприємства. Цей показник дозволяє визначити, чи може підприємство легко погасити свої поточні зобов'язання за допомогою власних ресурсів. Чим вищий коефіцієнт, тим більша фінансова стійкість у підприємства. Високий показник свідчить про те, що підприємство має достатньо власних ресурсів для покриття своїх зобов'язань, що зменшує ризик невиконання фінансових зобов'язань та покращує його репутацію перед кредиторами та інвесторами. З іншого боку, низький коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами може свідчити про те, що підприємство має обмежені власні ресурси та може стикатися з труднощами у випадку несподіваних фінансових труднощів або зростання поточних зобов'язань.

Оцінка фінансової стійкості підприємства зазвичай ґрунтується на даних бухгалтерського балансу і є моментальним знімком ситуації на певний час. Ці результати можуть бути використані для класифікації поточного типу фінансової стійкості та розробки заходів для її покращення, якщо вона оцінюється як незадовільна.

Додатково з метою оцінки фінансової стійкості підприємств може бути використаний експертний метод. При цьому експерти обирають певні критерії, такі як коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт покриття короткострокових пасивів оборотними активами та інші, та визначають їхню значущість з урахуванням впливу на фінансову стійкість підприємства. Цей метод дозволяє врахувати безліч аспектів та отримати комплексну оцінку фінансової стійкості підприємства.

Розглянувши різні методики аналізу фінансової стійкості на основі відносних показників, можна стверджувати, що більшість з них мають певні недоліки. По-перше, це невизначеність граничних значень багатьох коефіцієнтів. Немає універсальних нормативів для співвідношення власних і позикових коштів, оскільки ці значення залежить від особливостей галузі та конкретного підприємства.

Ступінь використання власних та позикових коштів при формуванні активів підприємства та рівень фінансового левериджу визначаються характеристиками галузі. У галузях з низькою оборотністю капіталу та значною часткою необоротних активів коефіцієнт фінансового левериджу не може бути високим, тоді як у галузях з високою оборотністю та низькою часткою основного капіталу він може бути значно вищим. По-друге, існуючі методики оцінки фінансової стійкості не охоплюють усіх аспектів діяльності підприємства. Через велику кількість показників деякі з них майже ідентичні та значною мірою дублюють один одного.

Враховуючи перераховані вище особливості використання відносних показників, стає ясною необхідність розробки комплексного підходу до оцінки фінансової стійкості. Це включає пошук методів визначення інтегральних показників. З цією метою застосовуються методи бальної оцінки, такі як скорингові методи оцінки кредитоспроможності, і навіть прогностичні показники ризику банкрутства.

Концепцію кредитного скорингу було вперше запропоновано американським економістом Д. Дюраном у 1940-х роках. Суть цього методу полягає у класифікації підприємств за рівнем ризику на основі фактичних значень показників фінансової стійкості та їхнього рейтингу, вираженого в балах на основі експертних оцінок. Ця модель дозволяє поділити підприємства на класи:

Клас I: абсолютно стійкі підприємства з нормальною ліквідністю та платоспроможністю.

Клас II: підприємства з нормальною фінансовою стійкістю та невеликим рівнем ризику.

Клас III: фінансово нестійкі підприємства із сумнівною здатністю до повного погашення зобов'язань.

Клас IV: підприємства у передкризовому стані із високим ризиком банкрутства.

Клас V: підприємства у кризі із практично відсутній платоспроможністю.

Бальний метод оцінки фінансової стійкості ґрунтується на реальних значеннях відносних показників та інтервальної шкали для визначення інтегрального значення фінансової стійкості підприємства.

2.4 Сучасні цифрові технології та інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства

Використання цифрових платформ у системі управління підприємством передбачає вирішення найпоширеніших проблем, адаптованих під потреби підприємства міста і з можливістю їх корекції. Це також включає формування вихідних даних, обробка яких у цифровому форматі допомагає приймати оптимальні рішення. Аналіз даних, методи обробки інформації та інтерпретація результатів виконуються відповідно до поставлених цілей та завдань системи управління, що відбувається за лаштунками фінального результату.

Для цифрового управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно створити систему вихідної інформації, яка точно відбиває поставлені проблеми. Процесне управління передбачає формування інформаційної бази з деталізацією проблем, що виникають на різних етапах бізнес-процесу. Оцінка впливу цих проблем на фінансову стійкість підприємства, а також використання раніше накопиченого досвіду для їх вирішення має бути частиною цього процесу.

У разі використання цифрової платформи для автоматизованого управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно виявляти проблеми, які можуть бути вирішені платформою. Це включає визначення можливих наслідків впливу виявлених проблем на фінансову стійкість підприємства, розробку варіантів рішення, вибір оптимального варіанту, аналіз показників, що визначають фінансову стійкість. У разі реалізації або не реалізації рішення обране рішення має бути піддане контрольним процедурам. При виявленні відхилень слід оперативно виявляти їх причини та забезпечувати їх усунення, що стане основою наступних управлінських рішень.

З появою сучасних цифрових технологій компанії отримали доступ до потужних інструментів та інноваційних рішень, які революціонізують спосіб моніторингу, аналізу та підтримки фінансової стабільності. Розглянемо деякі передові цифрові технології та інструменти, які підприємства можуть використовувати для забезпечення своєї фінансової стабільності.

1. Програмне забезпечення для управління фінансами:

Програмне забезпечення для управління фінансами, часто хмарне, надає підприємствам комплексні інструменти для бюджетування, бухгалтерського обліку, нарахування заробітної плати та фінансової звітності. Ці платформи пропонують аналіз фінансових даних у реальному часі, що дозволяє компаніям приймати обґрунтовані рішення на основі точної інформації. Завдяки таким функціям, як автоматичне виставлення рахунків, відстеження витрат і фінансове прогнозування, ці програмні рішення спрощують фінансові процеси та підвищують ефективність.

2. Аналіз даних і бізнес-аналітика:

Інструменти аналітики даних і бізнес-аналітики дозволяють підприємствам перетворювати необроблені фінансові дані в корисну інформацію. Використовуючи такі методи, як інтелектуальний аналіз даних і прогнозна аналітика, компанії можуть визначати закономірності, тенденції та потенційні ризики у своїх фінансових даних. Ці відомості допомагають у проактивному прийнятті рішень, дозволяючи підприємствам швидко реагувати на зміни ринку та оптимізувати свої фінансові стратегії.

3. Технологія блокчейн:

Технологія блокчейн має потенціал для революції у фінансовій стабільності шляхом підвищення прозорості, безпеки та ефективності фінансових операцій. Розумні контракти на базі блокчейну автоматизують і захищають виконання фінансових угод, зменшуючи потребу в посередниках і мінімізуючи ризик шахрайства. Крім того, блокчейн забезпечує незмінну книгу транзакцій, забезпечуючи цілісність фінансових записів.

4. Штучний інтелект (AI) і машинне навчання (ML):

Алгоритми штучного інтелекту та машинного навчання можуть швидко й точно аналізувати величезні обсяги фінансових даних, виявляючи приховані закономірності та кореляції, які людям неможливо помітити. Чат-боти та віртуальні помічники на основі штучного інтелекту можуть обробляти рутинні фінансові запити та транзакції, звільняючи людські ресурси для більш стратегічних

завдань. Крім того, прогностична аналітика на основі ІІІ допомагає прогнозувати ринкові тенденції та поведінку клієнтів, дозволяючи підприємствам передбачати майбутні фінансові проблеми.

5. Рішення з кібербезпеки:

Забезпечення фінансової стабільності підприємства також передбачає захист конфіденційних фінансових даних від кіберзагроз. Передові рішення з кібербезпеки, включаючи методи шифрування, багатофакторну автентифікацію та системи виявлення загроз, захищають фінансову інформацію від несанкціонованого доступу, витоку даних і кібератак. Інвестуючи в надійні заходи кібербезпеки, підприємства можуть підтримувати конфіденційність і цілісність своїх фінансових даних.

6. Мобільні програми для управління фінансами:

Мобільні програми для управління фінансами дають можливість компаніям контролювати свій фінансовий стан на ходу. Ці програми пропонують такі функції, як відстеження витрат у реальному часі, керування рахунками-фактурами та фінансова звітність, доступна зі смартфонів і планшетів. Мобільна доступність підвищує гнучкість прийняття фінансових рішень, дозволяючи підприємцям і фінансовим спеціалістам залишатися на зв'язку зі своїми фінансовими даними в будь-який час і в будь-якому місці.

Підсумовуючи, інтеграція сучасних цифрових технологій та інструментів є необхідною для управління фінансовою стабільністю підприємств у цифрову епоху. Використовуючи ці інноваційні рішення, компанії можуть покращити процеси управління фінансами, зменшити ризики та швидко адаптуватися до мінливої динаміки ринку. Оскільки технології продовжують розвиватися, бути в курсі найновіших цифрових інструментів є не просто можливістю, а стратегічною необхідністю для забезпечення довгострокової фінансової стабільності та процвітання підприємств.

2.5 Практична реалізація принципів управління фінансовою стійкістю на прикладі ВКП ТОВ «Торгсервіс»

Практичну реалізацію підходів до оцінювання рівня фінансової стійкості проведемо на прикладі ВКП ТОВ «Торгсервіс». ВКП ТОВ «Торгсервіс» бути залучене до оптової або роздрібною торгівлі різноманітними товарами або послугами. Підприємство спеціалізується на постачанні товарів або дистрибуції продукції інших виробників на ринку. ТОВ «Торгсервіс» надає різноманітні сервісні послуги, такі як обслуговування техніки, ремонт, консультації тощо. Підприємство може надавати консультаційні послуги у сфері бізнесу, фінансів, маркетингу тощо.

Фінансова звітність ТОВ «Торгсервіс» наведена в додатку А. Визначимо показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства з урахуванням їх прогностичних значень, для чого доцільно використати можливості редактора EXCEL. Спочатку визначимо коефіцієнт автономії (рис. 2.3).

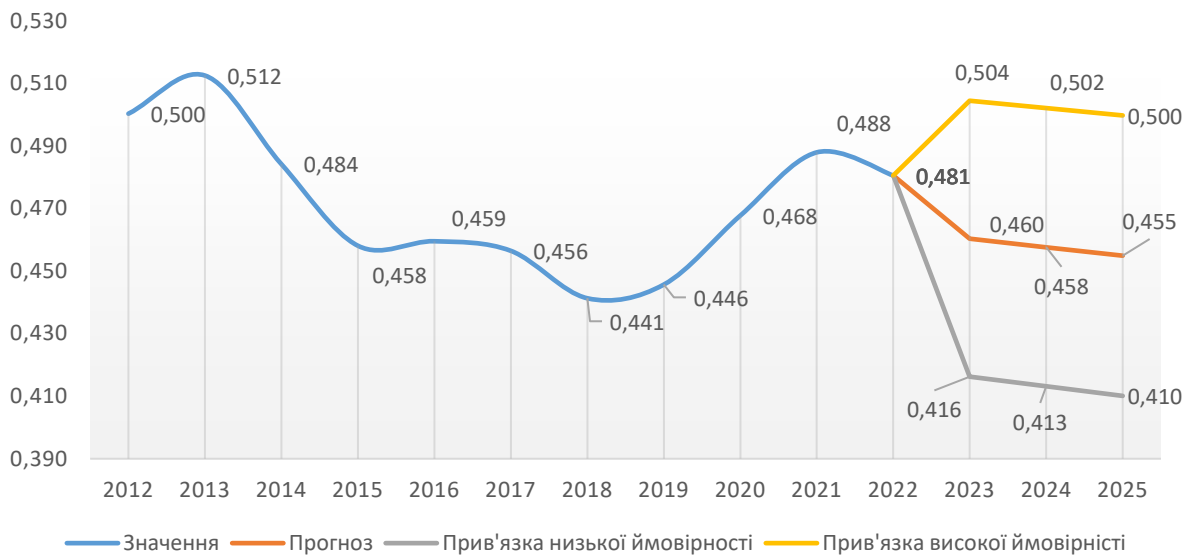

Рисунок 2.3 – Коефіцієнт автономії [авторська розробка]

З рисунку видно, що коефіцієнт автономії є дещо меншим ніж рекомендоване нормативне значення. Прогноз по даному показнику також демонструє, що в найближчі 3 роки його значення не досягне нормативу, це негативно характеризує фінансову стійкість підприємства.

Аналогічною є поведінка коефіцієнта співвідношення власних і залучених коштів (рис. 2.4). Цей показник також є дещо меншим за нормативне значення, яке має бути більшим за 1.

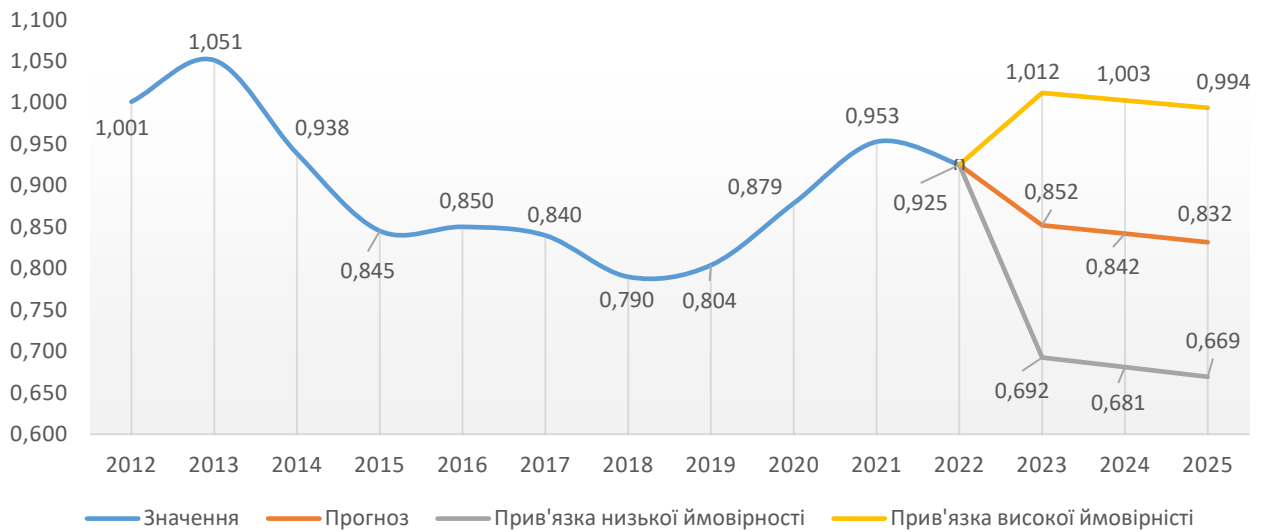

Рисунок 2.4 – Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів [авторська розробка]

Більш оптимістичною є динаміка зміни коефіцієнта фінансової стійкості (рис. 2.5), прогнозні значення якого мають тенденцію до зростання.

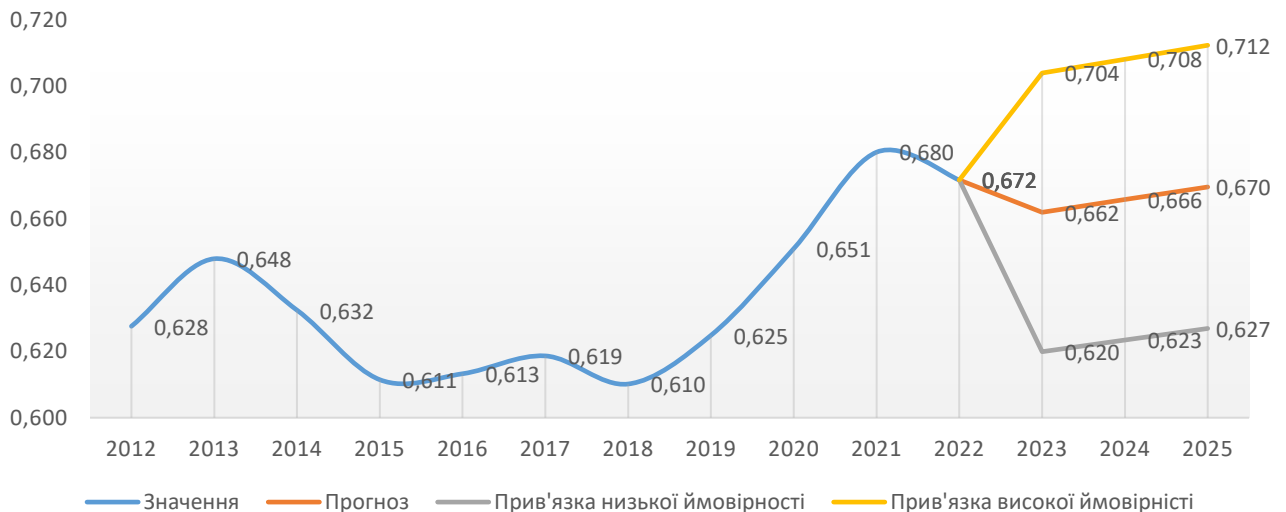

Рисунок 2.5 – Коефіцієнт фінансової стійкості [авторська розробка]

Дещо іншою є тенденція зміни коефіцієнта маневреності (рис. 2.6), який майже протягом всього періоду спостережень зростає, і ця тенденція зберігається і надалі.

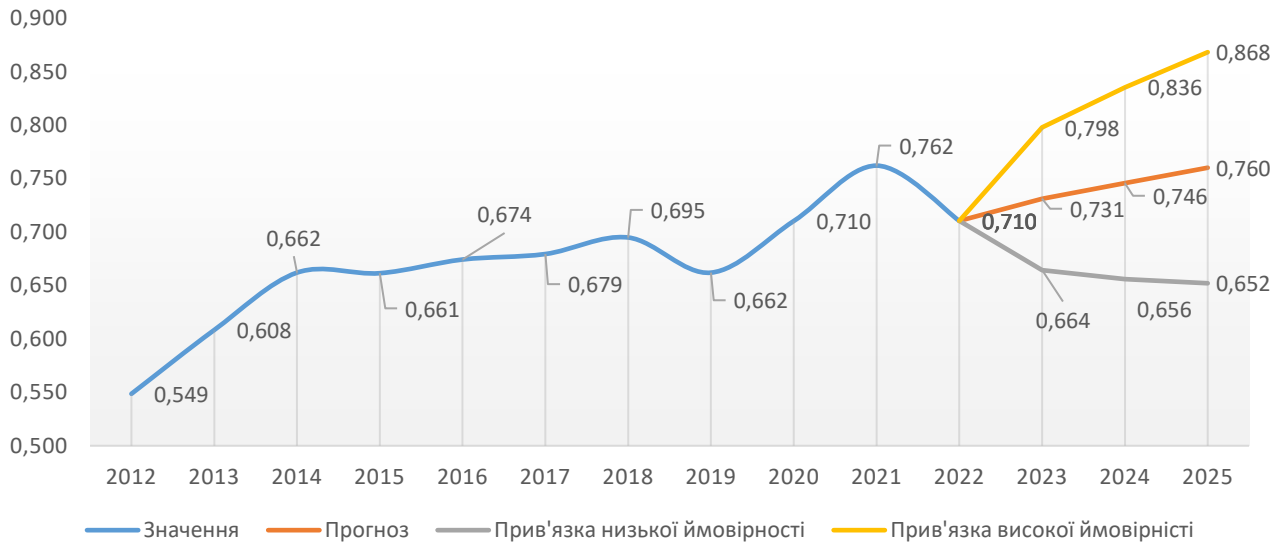

Рисунок 2.6 – Коефіцієнт маневреності

Також визначимо коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами (рис. 2.7). Цей показник вказує на те, наскільки добре підприємство може покрити свої поточні зобов'язання власними оборотними активами, без залучення зовнішніх джерел фінансування. Він є важливим для кредиторів та інвесторів, оскільки він вказує на ступінь фінансового ризику, пов'язаного з інвестуванням чи кредитуванням даного підприємства.

Рисунок 2.7 – Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами [авторська розробка]

Таким чином, аналіз показників фінансового стану демонструє що фінансова стійкість даного підприємства є дещо меншою за нормативну.

ВИСНОВКИ

Забезпечення фінансової стійкості підприємства є ключовим завданням його керівництва. Фінансовий стан вважається стабільним, якщо підприємство здатне нормально функціонувати та виконувати свої зобов'язання перед персоналом, постачальниками, банками, а також здійснювати свої платежі до бюджету та позабюджетних фондів навіть в умовах несприятливих змін у зовнішньому середовищі. Це також включає здатність підприємства дотримуватися своїх поточних планів і стратегічних програм. Фінансова стійкість є невід'ємною частиною загальної стабільності підприємства, що означає збалансований фінансовий потік та наявність достатніх коштів для підтримки діяльності у певний період часу, включаючи обслуговування кредитів та виробничі операції.

Фінансова стійкість підприємства оцінюється через всебічну оцінку його активів і пасивів, з позиції забезпечення платоспроможності та ліквідності у короткостроковій, та у середньо- і довгостроковій перспективах. Вона відбиває певний рівень фінансової автономії підприємства. Проведення оцінки фінансового стану, включаючи фінансову стійкість, дозволяє судити про успішність операційної діяльності підприємства, його фінансову незалежність, адекватність співвідношення активів і пасивів, правильний розподіл ресурсів. Крім того, це допомагає керівництву підприємства робити обґрунтовані рішення щодо зміцнення фінансової стабільності. Існує ряд методів оцінки фінансового стану підприємства, таких як горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, коефіцієнтний аналіз та розрахунок трикомпонентного показника стійкості підприємства.

В даний час одним з ключових завдань управління в різних суб'єктах господарювання є створення системи управління фінансовою стійкістю, здатної забезпечити стабільність функціонування підприємства в умовах високої невизначеності. Це завдання особливо актуальне для підприємств реального сектору економіки через особливості їх діяльності, такі як тривалий виробничий цикл, високі капіталовитрати, великі запаси продукції, необхідність залучення позикових коштів для інвестицій і так далі.

Ефективність управління фінансовою стійкістю в умовах зовнішнього середовища, що швидко змінюється, залежить від якості використовуваних методів оцінки. У практиці існує кілька підходів до оцінки фінансової стійкості, які можна розділити втричі основні групи: використання абсолютних показників; використання відносних показників; комбіновані підходи, які включають одночасне використання абсолютних і відносних показників, а також експертні методи.

Однак ці підходи можуть призвести до неоднозначних результатів через певні недоліки: неможливість порівняння абсолютних характеристик, статичний характер аналізу та дискретність результатів розрахунків, взаємозв'язок оціночних коефіцієнтів, неоднозначність визначення та недостатня чіткість показників, недостатній облік особливостей різних видів економічної діяльності, суб'єктивні оцінки значимості окремих параметрів та інші.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. D'Amato, D.; Korhonen, J.; Toppinen, A. Circular, green, and bio economy: How do companies in land-use intensive sectors align with sustainability concepts? *Ecol. Econ.* 2019, 158, 116–133. [Google Scholar] [CrossRef]
2. Mangla, S.K.; Sharma, Y.K.; Patil, P.P.; Yadav, G.; Xu, J. Logistics and distribution challenges to managing operations for corporate sustainability: Study on leading Indian dairy organizations. *J. Clean. Prod.* 2019, 238, 117620. [Google Scholar] [CrossRef]
3. Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії. *БізнесІнформ.* 2017. №3. С. 312–319.
4. Акуленко В.Л., Захаркін О.О., Дунаєв М.С. Тенденції розвитку ринку деривативів в Україні та світі. *Ефективна економіка.* 2021. №5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8874>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.72.
5. Акуленко В.Л., Захаркін О.О., Несторенко Д.В. Аналіз дохідності та ризику альтернативних інструментів інвестування в Україні. *Причорноморські економічні студії.* 2019. – Випуск 48 (частина 3). С. 40-46. URL: http://journals//2019/48_3_2019/8.pdf.
6. Алескерова Ю.В., Васалатій І.В. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Інфраструктура ринку.* 2019. Вип. 33. С. 140-146.
7. Борзенко В.І., П'ятак Т.В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ».* 2020. №6. С. 66-70. doi: 10.20998/2519-4461.2020.6.66
8. Васильєва Т.А., Боронос В.М., Захаркін О.О., Білоус Ю.Г. Стейкхолдерський підхід до моніторингу діяльності підприємства в системі стратегічного управління. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка.* 2019. № 1. С.43-52. DOI: 10.21272/ 1817-9215.2019.1-21.

9. Ганін В.І., Алерперов Р.М. Оцінка системи управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2020. №11(87). С.149-152. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-32>.
10. Гончар Л., Беляк А. Удосконалення механізму формування фінансової стійкості підприємств сфери гостинності. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-23>.
11. Господарський кодекс України: Закон України від 04.02.2005 р. № 436-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України. Веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
12. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223.
13. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. Формування ієрархічної системи діагностики фінансової стійкості підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1(18). С. 108–114.
14. Докієнко Л. Концептуальні підходи до комплексної діагностики фінансової стійкості підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2020. №14. С.25-31. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/14.5>
15. Єлецьких С.Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145611272.pdf>.
16. Жукевич С.М. Діагностика фінансово-економічної стійкості суб'єкта господарювання: концептуальний підхід. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5-6 (63). С. 206-211.
17. Захаркін О.О., Захаркіна Л.С., Соломко Ю.О., Івницька К.С. Аналіз традиційних та інноваційних інструментів фінансування суб'єктів господарювання. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 2. С. 55-64. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.2-06.

18. Ізюмська В., Нікульшина А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. №(34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26>.
19. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40–41.
20. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
21. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013. №73. *Верховна Рада України. Законодавство України. Веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
23. Павленко О.П., Семиліт І.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. *Молодий вчений*. 2016. № 7 (34). С. 113-116.
24. Проволоцька О.М., Воронкова А.В. Сучасні тенденції фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: економіка, управління та адміністрування. 2018. № 1 (83). С. 129-133.
25. П'ятницька Г.Т., Найдюк В.С. Фінансова стійкість як базис для визначення стратегічного вектору інноваційного розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 4. С. 7-16.
26. Саух І.В. Стратегічний аналіз: уточнення категоріально-понятійного апарату. *Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки*. Житомир: ЖДТУ, 2014. № 4(70). С. 31–38.
27. Собчишин В.М., Дроботя Я.А. Управління фінансовою стійкістю підприємства: зміст, етапи та напрями. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 6. С. 121-129.

28. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 649-655.
29. Янковий О.Г., Кошельок Г.В. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства на основі грошових потоків. Вісник соціально-економічних досліджень. 2017. № 2-3 (63-64). С. 69-78.
30. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2018. Т. 29(68), № 3. С. 173-180.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_35.

Додаток А

Фінансова звітність ВКП ТОВ «Торгсервіс»

Баланс (Звіт про фінансовий стан)												
Актив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I. Необоротні активи												
Нематеріальні активи:	1000	2037	2413	1768	1853	3147	3135	3725	5687	4109	3616	5577
первісна вартість	1001	6255	6816	6317	6540	7986	8191	9000	11054	9679	9353	11552
накопичена амортизація	1002	4218	4403	4549	4687	4839	5056	5275	5367	5570	5737	5975
Основні засоби:	1010	16018	13978	13572	14923	13146	13448	13280	13663	13935	13083	14151
первісна вартість	1011	35870	34373	34070	35968	35080	35641	35834	37109	37511	36314	37963
знос	1012	19852	20395	20498	21045	21934	22193	22554	23446	23576	23231	23812
Інвестиційна нерухомість:	1015	5533	5818	6016	6223	6570	6733	7010	7240	7505	7727	8063
первісна вартість	1016	9295	9626	9855	10108	10493	10702	11013	11279	11579	11850	12222
знос	1017	3762	3808	3839	3885	3923	3969	4003	4039	4074	4123	4159
інші фінансові інвестиції	1035	743	791	825	858	895	940	990	1032	1072	1115	1164
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	177	215	285	381	457	509	587	674	749	808	891
Відстрочені податкові активи	1045	1688	1859	2027	2162	2352	2523	2652	2819	3004	3127	3278
Усього за розділом I	1095	26196	25074	24493	26400	26567	27288	28244	31115	30374	29476	33124
II. Оборотні активи												
Запаси	1100	26022	27121	28959	31257	33290	32870	34509	33812	34782	35298	35360
Виробничі запаси	1101	6898	7000	7007	7127	7488	7345	7642	7188	7883	7931	7561
Незавершене виробництво	1102	2695	3149	3320	3781	4176	3904	4005	3862	4208	4131	4042
Готова продукція	1103	4990	5318	5728	6035	6345	6813	7298	7669	7990	8460	8944
Товари	1104	1961	2338	2670	3111	3483	3945	4414	4718	5074	5415	5819
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9478	9316	10234	11203	11798	10863	11150	10375	9627	9361	8994
Дебіторська заборгованість за розрахунками:												
за виданими авансами	1130	2553	2765	3563	4325	3831	3984	4078	3950	4695	4382	4029
з бюджетом	1135	1363	1516	2171	2586	2633	3295	2798	2318	2859	2849	3119
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3514	3902	4700	4501	4226	4791	5493	6203	6130	6115	6839
Гроші та їх еквіваленти	1165	3835	3039	2129	2509	1943	1686	2370	1409	1010	1610	1839
Інші оборотні активи	1190	1221	1851	2277	2807	3271	3675	4412	5162	5805	6547	6991
Усього за розділом II	1195	47986	49510	54033	59188	60992	61164	64810	63229	64908	66162	67171
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	1300	74182	74584	78526	85588	87559	88452	93054	94344	95282	95638	100295
Пасив												
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	23100	23100	23100	23100	23100	23100	23100	23100	23100	23100	23100
Капітал у дооцінках	1405	2837	3360	3750	4076	4578	4893	5435	5775	6349	6786	7252
Додатковий капітал	1410	1335	1576	1561	1443	1876	2004	1967	2228	2318	2311	2170
Резервний капітал	1415	3593	4226	3789	4495	4546	4573	5168	5212	6485	7881	8405
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6245	5959	5817	6091	6133	5803	5393	5730	6311	6584	7266
Усього за розділом I	1495	37110	38221	38017	39205	40233	40373	41063	42045	44563	46662	48193
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення												
Пенсійні зобов'язання	1505	2551	2655	3440	4084	3842	4070	4712	5312	5141	5346	5501
Довгострокові кредити банків	1510	6830	7332	8013	8795	9307	9897	10574	11100	11753	12389	12953
Цільове фінансування	1525	64	117	191	249	314	379	429	492	571	642	718
Усього за розділом II	1595	9445	10104	11644	13128	13463	14346	15715	16904	17465	18377	19172
III. Поточні зобов'язання і забезпечення												
Короткострокові кредити банків	1600	20297	18111	19890	23304	21809	20632	21227	18260	13259	8366	7602
Поточна кредиторська заборгованість:												
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1687	2320	3059	3866	4782	5443	6001	6901	7443	8126	9084
за товари, роботи, послуги	1615	1058	1071	1259	1616	1934	1466	1807	2195	2757	3298	3601
за розрахунками з бюджетом	1620	1388	1585	1724	1968	2093	2233	2478	2616	2900	3083	3221
Поточні забезпечення	1660	1736	875	105	-848	-696	-825	-817	-870	51	59	926
Інші поточні зобов'язання	1690	1461	2297	2828	3349	3941	4784	5580	6293	6844	7667	8496
Усього за розділом III	1695	27627	26259	28865	33255	33863	33733	36276	35395	33254	30599	32930
Баланс	1900	74182	74584	78526	85588	87559	88452	93054	94344	95282	95638	100295

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ												
Стаття	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	314343	330933	347669	368233	384487	403910	421224	437689	453067	473884	497403
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-294853	-308484	-324904	-338150	-352146	-364575	-383485	-401152	-418007	-437064	-449127
Валовий: прибуток	2090	19490	22449	22765	30083	32341	39335	37739	36537	35060	36820	48276
Інші операційні доходи	2120	7737	11814	15738	19963	24542	28470	32538	37135	40560	45453	49402
Адміністративні витрати	2130	-9306	-11993	-14266	-16364	-18921	-20991	-23480	-26155	-29048	-31910	-34280
Витрати на збут	2150	-5612	-6634	-8011	-9561	-10592	-11619	-13417	-15238	-16690	-17881	-19022
Інші операційні витрати	2180	-5248	-6654	-7968	-9722	-11197	-12407	-14311	-15494	-17053	-18955	-20045
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	7061	8982	8258	14399	16173	22788	19069	16785	12829	13527	24331
Інші фінансові доходи	2220	710	1090	756	1245	704	1004	895	1234	709	1209	751
Інші доходи	2240	725	1170	703	1080	892	1378	828	1205	887	1217	771
Фінансові витрати	2250	-1247	-1468	-1658	-1936	-2145	-2474	-2734	-2923	-3235	-3459	-3846
Інші витрати	2270	-2293	-2610	-3008	-3256	-3503	-3695	-4064	-4370	-4490	-4785	-5101
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4956	7164	5051	11532	12121	19001	13994	11931	6700	7709	16906
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	892,08	1289,52	909,18	2075,76	2181,78	3420,18	2518,92	2147,58	1206	1387,62	3043,08
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4063,92	5874,48	4141,82	9456,24	9939,22	15580,82	11475,08	9783,42	5494	6321,38	13862,92